

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्भासम्बुद्धस्स

धम्मदय

—[नेपाल भाषाया लय्-पौ]—



शान्तिमुद्रा बुद्ध

वर्ष १२
पूर्णसंख्या १४५

कौला



बुद्ध सम्बत् २५०३
नेपाल सम्बत् १०७६

छगू प्रतिया
ने. रु. १५० भा. रु. ३७ न.पै.
दब्बिया चन्दा
ने. रु. ४१, भा. रु. ३१

धनः-पौ

विषय	लेखक	पौल्याः
१—बुद्ध-वचनमृत	विशुद्धि मार्ग	२५७
२—द्वितीय कपिलवस्तु यात्रा	भिक्षु अनिरुद्ध	२५८
३—माष्टर साहेब (कविता)	श्री दुर्गालाल	२६१
४—कुबानि (लेख)	भिक्षु अश्वघोष	२६२
५—सौमा (कविता)	श्री मथुराकृष्ण	२६६
६—छु जि न्हापाया जन्मे मिसा ला ?	श्रामणेर सुदर्शन	२६७
७—भकुंग्वारा (कविता)	श्री उदाररत्न	२७१
८—स्वां	श्री भवानो सिन्हा	२७२
९—अयनं व क्पिपा मने दनि (कविता)	श्री माणिकरत्न शाक्य	२७४
१०—कुम्हाः दाजु	कुमारी प्रकाश प्रधान तानसेन	२७५
११—फय्, दुघा (कविता)	श्री वर्णवज्र वज्राचार्य	२७८
१२—सम्पादकीय		२७९

—:~::~:—

Dhamma Digital

ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस

गेटअप बांलाक, आखः मद्रक सफू बा छुं पत्र पत्रिका थाका दी माल धाःसा जिमित लुमंका दिसँ । ध्यबा जक सकतां मखु ज्याया नं महत्व दु, व खँ छिक्रिपिसं थन थाःगु वःगू मछि सफूली खयाः हे दी धुंकुगु दु । उकिं नागरी आखलं बा अंग्रेजी टाइपं छुं थाय् माल धाःसा प्रेस छिक्रिपिनिगु हे खः सेवा याय्त् जिपिं तयार दु ।

मैनेजर—ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस,

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता—७



“सासये ज्ञेयये धम्मं”

सम्पादक—

भिक्षु महानाम “कोविद”

सहायक-सम्पादक—

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष १२

कलकत्ता

आश्विन वि० सं० २०१६
अक्टूबर ई० सं० १९५९

अंक १२

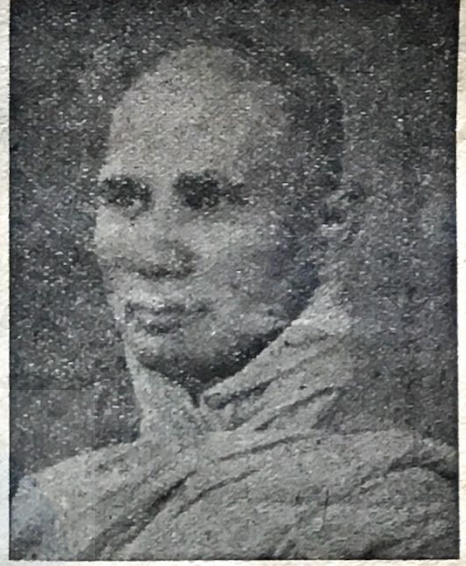
बुद्ध-वचनासूत

मच्चंम्ह गुम्ह शीले नं सःगु नं भतिचा जक
 जुइ अज्याम्हस्या निन्दा शीले अय् हे मसःगुली ।
 सःगु छुं भतिचा जूसां शीले बांलाक च्वं गुम्ह
 जूसां मसःगुली निन्दा शीले ज्वी व प्रशंसित ।
 सःगुली यक हे सःसां शीले धाःसा मच्चं गुम्ह
 वया शीले जुयाः निन्दा सःगु नं व्यर्थ थें जुइ ।
 सःगुली माक हे सःम्ह, शीले च्वं उलि हे गुम्ह
 सःगु, शील निताय्सं व दुगंछि ज्वी प्रशंसित ।
 सःस्यूम्ह धर्म नं ज्वंम्ह प्रज्ञावान् बुद्ध-शिष्य नं
 अनिन्द्य ज्वी लुंमो' थें हे, देव-ब्रह्मा-प्रशंसित ।

(विशुद्धि मार्ग)

द्वितीय कपिलवस्तु यात्रा

भिक्षु अनिरुद्ध



लेखक

चीन बौद्ध महासभा (चाइनीज बुद्धिष्ट एसोशियेशन) या निमन्त्रणाय् धर्मोदय सभाया सदस्यपिं खुद्द जुलाइ २४, तारीख खुनु चीनया राजधानि पेकिङ्ग थ्यंकः वना । चीने लच्छिद्विध भ्रमण याना अनं वायुयान द्वारा ल्याहाँ वया हंकङ्ग जुका २९ अगस्त ई० स० १९५९ खुनु कलकत्ता थ्यंकः वया । अन वनापिं पासापिं मध्ये आयुष्मान अमृतानन्द व वसपोलया सुपुत्री विमला देवी निहसित हानं स्वला तक् चीने हे विते यायगु निमन्त्रणा यागुलिं इपिं निह्न पेकिङ्गसं तुं थात । मेपिं श्री आशाराम शाक्य, श्री दयावीरसि साहु, व श्री सत्य-मोहन जोशियुपिं स्वह्ना ३१ अगस्त खुनु कलकत्ता नेपा पाखे स्वया भाल । जि छद्द देवनागरी आखलं पालि त्रिपिटक छपाई सम्पादनयागु ज्या भाला कया तयागु सिमधःनिगुलिं वाराणसी पूज्य काश्यप भन्तेया थाय् वना । अन स्वन्हुति च्वना काश्यपजी नाप मागु सल्हा सिधय्का नेपा वये धका मती तयाबले पूज्य धर्मालोक भन्ते लुमंसे वल । वसपोल-यागु दर्शन मदुगु नं ताकाल दत । कपिलवस्तुयागु नं जिगु द्वितीय यात्रा ज्वी धैगु मती तया जि उखेपाखे वनेगु मेगु ज्या छुं मदुसां पितृ स्नेहं याना आफैआफ पला उखेपाखे न्हात । ५ सितम्बर खुनु ३ बजे ती कपिलवस्तु थ्यन । कपिलवस्तु वनेत विना गोरखपुर मजुकं मेथासं वनेगु रेलयागु लं मदु । गोरखपुरं लखनौ पाखे वनेगु लैय् शोरथगढ स्टेजने काहाँ वया अनं कपिलवस्तु अथवा तौलिहवा एक्का-चाय् च्वना वनेगु । शोरथगढं कपिलवस्तु १२ गू मील ति दु । एक्का भाड़ा ह्यतिं निटका कम्पनि का, क्कगु एक्काचाय् स्वह्ना तक् च्वना वने ज्यु ।

भारत सरकारयागु इलाकाय् ६ गू मील ति लं अत्यन्त

बांलाक पीच लाया पक्कि ज्वीक हे दयेका तल । अनं उखे म्ही नेपाल सरकारयागु इलाकाय् लँयागु दशा अत्यन्त दयनीय जुया च्वन । प्यथाय् न्याथाय् ति ला जिपिं एक्कां काहाँ वया, खालिगु एक्का यंकलं नापं फातापुला वनी ला धैथे च्वं । व लँयागु हालत उलितक स्यने धुंकलं नं म्ही प्रजातन्त्र सरकारं क्क्याय् मिखा तिस्सिना च्वंगु ज्वी ? गरीबपिं एक्कावालातय्के धासा क्कुरु वयेव कंपनि च्याना टेक्स कायगु, इपिं निहं निहं ज्यान पाना ज्वीमागु इमिगु जीविका हे जुया च्वंगु लं धासा अज्यागु नक्सां स्यंका तयेगु थव म्ही प्रजातन्त्र सरकारया कर्तव्य मखु । कपिलवस्तु व शोरथगढया बिचे याकनं पक्किगु सड़क निर्माण याय्गु ज्याय् म्ही सरकारं ध्यान आकर्षित याइ धयागु पूर्ण आशा दु ।

कपिलवस्तुइ अन न्हापांनिसें बौद्ध यात्री धाकोसित च्वनेगु नय्गु त्वनेगु समेत माक्क बिया उपस्थान सहायता याना बिज्याना च्वंह्ना मु० श्री मङ्गलमान बज्राचार्य खः ।

अन वसपोल हे ऋह्य बाहिक बौद्ध यात्रितयत पुच्छेयाइपि मेपि सु दुगु मखु । पूज्य धर्मालोक भन्तेयात नं थौँ कन्हे वसपोलं हे अन मागु तक सेवा-उपस्थान याना बिज्याना च्वंगु दु । आका भाकां जि अन ध्यंकः वःगु खना पूज्य धर्मालोक भन्ते अत्यन्त प्रसन्न जुया बिज्यात । चीने यात्रा याना वयागु मागु समाचार व्याककं बिनित्त याना । वसपोल थनिं २२ दँ ति न्हापा बिज्याबलेया चीने व आयागु चीने गाककं हे परिवर्तन ज्वी धुंकल । चीन कम्युनिष्ट राज्य ज्वी धुंकुगु हे १० दँ दये धुंकल । वसपोल चीन बिज्यागु चीन कम्युनिष्ट ज्वी १२ दँ ति न्ह्यो ज्वीफु । उलिया दुने चीने माक उठल-पुथल जुया गाककं हे समाज सुधार व जन सुधार ज्वी धुंकल । आ अन फोसिंग धैपि छह्य हे खने मदय धुंकल । अपाय् मछि धंगु राष्ट्र उलि याय धैगु अःपुगु ज्या मखु । हानं अन ज्या मदु धैपि मनूत नं ऋह्य हे मदु धासां जिल । व्यक्तिगत सम्पत्ति धैगु आपा सुयां हे मदयका छवे धुंकल । भिदँया भितरे उलिमछि जनसंख्या दुगु अपाय् मछि धंगु देशे उलि अप्पो समाज सुधार व जन सुधार याय्गु हे गुलि ?

कन्हे खनु पूज्य धर्मालोक भन्तेनं अनं क्वेचित्त पाक च्वंगु, भी धर्मोदय सभा जीर्णोद्धार यानातःगु गोटिहवा धाय् च्वंगु अशोक-स्तम्भ क्यने यंका बिज्यात । व अशोक स्तम्भ जीर्णोद्धार याय् माःगु ला अवश्य नेपाल सरकारिया पुरा-तत्व विभागं खः । भी नेपाल सरकारिया पुरातत्व विभागं थौँ या अद्यापि अपाय् सतं पौराणिक, ऐतिहासिक तथा बुद्ध कालीन जुया अत्यन्त महत्वपूर्ण जुया च्वंगु कपिलवस्तु अर्थात् तौलिहवा पवित्रगु सिद्धस्थानयात थयक हे मिखा चाय्का खःगु मखु नि । थव छगू भी प्रजातन्त्र सरकारियात हास्यजनक जक मखु निन्दनीय जुया च्वन । अपाय् मछि धंगु थौँ कन्हे 'तिलोरा कोट' नामं प्रसिद्ध जुया च्वंगु बुद्ध-पिता शुद्धोदन महाराजयागु दरवार, जंगलया रूपे परिणत जुया सा, म्ये, दुगु, च्वले फौँ आदि जये यंकीगु वास्ता मदुगु थाय् जुयाच्वन । अज्यागु अपाय् सतं महत्वपूर्ण जुया पौराणिक तथा ऐतिहासिक स्थानयात पुच्छे हे मयासे उगु नकसां वांछ्वया तयेगु ला भी

प्रजातन्त्र ज्वी धुंकुगु नेपाल सरकारिया पुरातत्व विभागयात अनिकनं हे मत्वया च्वंगु अवश्य जुयाच्वन । यदि थौँ या घरी थुगु पुण्यस्थल भारते दुने लागु जसा अन गज्यागु उन्नति जुया शोभायमान जुया च्वने धुंकल ज्वी ? उकियागु प्रमाण सारनाथ, बुद्धगया, कुशीनगर इत्यादि व मेमेगु भारते दुने लाना च्वंगु बौद्ध सिद्धस्थानं बिया च्वंगु दु । बौद्धतयगु गज्यागु अभाग्यं जक व अथि ज्यागु पुण्यस्थल कपिलवस्तु, देवदहँ आदि सिद्धस्थान नेपाल राज्यया दुने लावल ज्वी धका धासा भीसं छु धका लिसः बीगु ? बुद्ध संवत् २५००, सालया उपलक्षे भी सरकारं लुम्बिनी दयेकुगु बुद्ध मन्दिरे थौँ तक मूर्ति स्थापना मजूनि । अन दुगु अपाय् जि बांलागु दुरुलोहँयागु बमां निसै गज्यागु श्रद्धां लुम्बिनी बुद्ध मूर्ति मदु धका चहे याना हया तःगु बुद्ध प्रतिमा नं उगु अभिनव मन्दिरे स्थापना याके ब्यूगु मखु । अन लुम्बिनी दँय दसं देश विदेशं दोलं दो तीर्थ चाह्यु वैपि बौद्ध तथा अन्य यात्रितसै, स्वँ दँ स्वँ दँ मछि मूर्ति स्थापित मजुगु बुद्ध मन्दिर खना भी सरकारियात छु छु जक मथा ज्वी व छिकिपिसं हे छकः बांलाक बिचा याना थ्वीका कयादिसँ ।

कपिलवस्तु गोटिहवाय् च्वंगु अशोक स्तम्भ धर्मोदय सभाया तरफं जीर्णोद्धार यात बेस हे जुल । तर जिगु विचारं स्वयंबले अन उगु अशोक स्तम्भया लिक्क च्वंगु चैत्य यात नि न्हापालाक जीर्णोद्धार याय्मागु खना । छाय धासा थन थुगु थासे चैत्य दु धैगु निस्साया लागी धर्माशोक महाराजं अशोक स्तम्भ स्थापना याना बिज्यागु खः । अशोक स्तम्भ थन थुथाय दु धैगु क्यनेत चैत्य दयेके बिया बिज्यागु खैमखु । छु याय् आर्थिक अवस्था व नेपाल सरकारया उपेक्षा नीति याना न्हापा लाय् मागु ज्या लिपा लात लिपा याय् मागु ज्या न्हापा ला वन ।

गोटिहवाया अशोक स्तम्भ लिक्कसं तु भग्नावशेष जुया च्वंगु पौराणिक बुद्धकालीन चैत्य दु । व हे चैत्य भग्नाव-शेषया द्योने अनया जनतां छेँ दयेका च्वं च्वन । भी नेपाल सरकारया ऐन कानुने प्राचीन स्मारक भग्नावशेषया

द्वितीय कपिलवस्तु यात्रा]

५० गजया छचाखेरं दुने आवाद याय् महु धैगु दयेक दयेकं अनया सर्कारी कर्मचारिपिसं छाय् मिखा तिसिसना च्वन ज्वी ? किला मखु धैगु जूसा भी नेपाल सरकारया अज्यागु ऐन कानून हे महु धैगु अनया सर्कारी कर्मचारीपिसं जवाब बी माल । मखु धैगु जूसा गोटिहवाय् चैत्यया द्योने छेँ दयेका वासिन्दा जुया च्वंपिं जनतापित अनं थना छ्वया अभित मेथाय् धाय् बिया बस्ती बसे याय्गुली नेपाल सरकारया पुरातत्व विभागं बांलाक ध्यान बिया ज्या याना यंकेमाल ।

कपिलवस्तुस च्वंगु शिवालय धागु नं अशोक स्तम्भयात शिवलिङ्ग यानातःगु धका वया लिक्सं च्वंगु चैत्यया भग्नावशेषं साक्षि बिया च्वंगु दु । यदि व शिवलिङ्ग हे खः धैगु जूसा उकियागु त्या गोलाय् मागु खः । उकी गोमलासे च्याकुं ल्वोका तल । हनं शिवलिङ्गया क्वे छचाखेरं लः वनीगु जलः-हरि दयमाःगु खः । उकी अथे छुं शिवलिङ्गयागु लक्षण खने महु । छत्र थें लोहं त्याया छचाखेरं तकि तकिं जक खने दु । अन च्वंपिं जननातसें जितः कँन—व शिवलिङ्ग धका माने याना तःगु अशोक स्तम्भया क्वे गाः ह्याया स्वत धासा अज्यागु छत्र जम्मा न्हेतकिं प्याहाँ वैतिनि । न्हापा राणा शासन काले पुरातत्व विभाग पाखें खुदाईया लागी श्री केशर शम्शेरजु अन म्हाबले यानंनिसें हे व शिवलिङ्ग मखु अशोक स्तम्भ धका सीका अन द्वाहाँ म्हाल धैगु खँ जि न्यना तयागु दु । खः मखु दैव जाने । थुगु प्रकारं अपालं बौद्ध पौराणिक ऐतिहासिक जुया असाधारणगु स्थान वस्तु आदि शिव मतावम्बीतयूसं थःगु कब्जाय् कया उकियागु रूप स्यंका थःगु धार्मिक स्थान याना अत्याचार याना तल । उकियात आ भी नेपाया प्रजातन्त्र अभिनव सर्कारं उपेक्षा भाव याना स्वया च्वनेगु योग्य मजू । उकियात माःगु कार्वाहिं याना लःया लः दुरुशा दुरु छुटे याना ब्यूसा हे जक भी प्रजातन्त्र

सरकारया नां च्वनी ।

कपिलवस्तु पुण्यस्थले सुं छद्म दाता वया जीर्णोद्धार याय धका अप्पा छपा जक जूसां पुरातन खँडहर यागु लिकाल धासा ज्वना यंका सजाई-दण्ड याय् यंकीगु । अन हे पौराणिक-ऐतिहासिक चैत्य भग्नावशेषया द्योने छेँ दयेका च्वंपिं अनया वासिन्दातयत धासा खंसा नं मखं छु याना स्वया च्वनेगु धव गनयागु न्याय नीति ? भी नेपाल सरकारया हे जक थज्यागु न्याय-निसाव विशेष दयेका तःगु दःसा जिं धाय् मफया । मखुसा पुरातन बौद्ध ऐतिहासिक अर्थि ज्यागु सिद्धस्थाने उगु नकसां अत्याचार ज्वीक ज्वीकं नं भी प्रजातन्त्र नेपाल सरकारं मिखा तिसिसना च्वनेगु कदापि योग्य मजू । फयां फच्छि याकनं थुकी माःगु कार्वाहिं याना पुरातन बौद्ध ऐतिहासिक स्थान जुया च्वंगु कपिलवस्तु, देवदह आदि चाया तःले ल्हाना च्वंगु पिकया सुरक्षा याना तयेगु भी प्रजातन्त्र नेपाल सरकारया परम कर्तव्य खः ।

कपिलवस्तु चाया तःले ल्हाना च्वंगु बुद्ध कालीन सिद्धस्थान, थुलि जूसां प्याहाँ वल । थुगु स्थानयान अनया जनताया कुतलं तौलिहवा मधासे कपिलवस्तु धका आ अपासिनं धाय सया वल । न्हापा ला भीसं कपिलवस्तु हे नं धाय् मसया तौलिहवा धका धया च्वनागु खः । देवदहँ ला बुटवल बजारं पूर्वोत्तर ७-८ क्वे पाक महान घनघोरगु जंगले दुने लाना च्वन तिनि । आ बुलुं बुलुं भी प्रजातन्त्र नेपाल सरकारया पुरातत्व विभागं अज्यागु लोप प्रायः जुया च्वंगु ऐतिहासिक सिद्धस्थानयागु अन्वेषण याना हाकनं छको संसारया न्ह्योने तया क्यना बी धैगु तःधंगु आशा जक कया च्वनागु मखु पूर्णरूपं विश्वास नं याना च्वनागु दु ।

जि कपिलवस्तु तोता वया १० सितम्बर खुनु कान्तिपुर थ्यंकः वया ।





तथागत-हृदय (३)

कुबानि

भिक्षु अश्वघोष

पालि साहित्य (बौद्ध धर्मया सफू) प्वीका व्वना यंके बले बांलाक सी दु तथागतया हृदये फोहर याना च्वनेगु, तं प्वोचिना च्वनेगु, मभिं जूसं भि मनु जुया च्वनेगु आदि कुबानियात थाय् मडु ।

यच्चपि अबले छकः बकः तथागतया नं तं पिहाँ वः गबले कि भिक्षुपिनिगु कुबानि व मेपिं मनूतयगु सारहीन व इयला बुद्धि खनि । उदाहरण माल धासा 'उदाने' दुगु घटना छगू न्होने तयफु ।

छकः तथागत श्रावस्ती बिज्याना च्वं बले यशोज धयाह्म भिक्षु छद्म न्यासः भिक्षुपिं व्वना बुद्धया दर्शनार्थं वया च्वन । न्यासः भिक्षुपिं घनेगु थाय्थी ठीक याना च्वं च्वं काला-कुलु हाला च्वन । न्यासःपिनिगु सः तायवं बुद्धं यशोज भिक्षुयात सःता धया बिज्यात—“सु अन न्या लाना च्वं थाय् पोत हाले थें हाला च्वंपिं ? छिपिं धन च्वने दइ मखु गनं वयागु खः अन हे लिहाँ हूँ ।” भिक्षुपिं सकलें आज्ञा शिरोपर याना लिहाँ वन । भिक्षुपिसं जुगलेमस्याकुसे गय् याना तथागत खुशी याय फइ धका सकलें मुना सलाह याना थःथःगु बांमलागु चाला भिकल धासा तथागत लयताया बिज्याइ धयागु सर्व-सम्मति निर्णय याना थःथःगु कुबानि भिकल । अले तथागत लय् ताया बिज्यात ।

मेगु वसपोल दिक्क चागु व तंम्वयका बिज्यागु अवस्था नं दु । फुकं थन न्ह्यथना च्वनां साध्य ज्वी मखु । छगू जक न्ह्यथने । कोशाम्बी च्वंपिं भिक्षुपिनि बिचे ल्वापु जुल । निथ्वलं नं ल्वापु बढे याना च्वन । तथागत बिज्याना मिले

यायेत सनं नं भिक्षुपिसं तथागतयात थुलि सम्म नं लिसः बिल कि छःपिनि माःगु ज्या या बिज्याहूँ । जिमिगु मामला जिमिसं हे खय् । थुकिं तथागतया हृदये अवश्य धक्का लगे जूगु ख्वा वः, उकिं वसपोल याकःचा जंगले च्वं बिज्यागु— थजापिं मूर्खत नाप नं च्वं च्वनेगु ला धका मती तया ।

तं धयागु साप हे मज्यूगु चीज खः । तं दतलेयात मने शान्ति मडु । बुद्धकाले भारद्वाज धयाम्ह ब्रह्मू छम्ह दु गुह्ये सिया तथागत मिखां हे खय् मयः । तर वया कलाम्ह धासा तथागतया उपासिका । व मिसाया हाडिका छकः वःसा नं, लुफिं छकः हासा नं, वाँका छकः वःसा नं, चान्हे भात नाप घना च्वने बले न्ह्यलं छकः चासा नं नमोबुद्धाय धाइम्ह खः । अले कलाम्ह खना जक मखु बुद्ध खना नं भं तंम्वेका च्वन । तं प्वःचिना ततं न्ह्यो हे बांलाक मवल । छन्हु ज्वने फक्को तं प्वः ज्वना तथागतया थाय् व ब्रह्मू वन । वना न्यनः—

किंसु भक्त्वा सुखं सेति किंसु भक्त्वा न सोचति ।
किसस्स एक धम्मस्स वधं रोचेसि गौतम ॥
अर्थात्—हे गौतम, छु छगू चीज नाश यात धासा सुख ज्वी नापं शोक मज्वी । छु छगू धर्मयात नाश यायेगु गौतमया यः ।

तथागतं आज्ञा जुया बिज्यात—

कोधं भक्त्वा सुखं सेति कोधं भक्त्वा न सोचति ।
कोधस्स एक धम्मस्स वधं रोचेमि ब्राह्मण ॥
अर्थात्—हे ब्राह्मण क्रोधयात नाशयात धासा सुख नं सी,

शोक नं ज्वीका च्वने माली मखु । क्रोध क्कू नाश
यायेगु हे जितः यः ।

तथागत क्कम्ह मनोवैज्ञानिक खः । अकिं तथागतं ब्रह्म
तंम्वेका वै च्वम्ह धयागु सीका अथे आज्ञा जुया विज्यागु
खने दु ।

आ थन कुबानिया बारे न्यंगु अनुभवया खँ न्ह्यथने,
गुकिं तथागत-हृदय म्ह सीकेगु कुतः यांना दी धयागु
आशा दु ।

जिके तःगू मक्कि कुबानि मचानिसै दु । थन क्कू निगू
जक कुबानि न्ह्यथने । जिके मचानिसै दुगु क्कू कुबानि खः
याकनं तं पिहाँ वइगु । निगूगु कुबानि खः पिचिपिचीं
न्ह्योने लाथाय ई व खै फायगु । स्वंगूगु कुबानि खः मभिं मनु
जूसा नं भिं मनु ज्वीगु ।

न्ह्योने लाथाय व इयालं ई व खै फायगु बानि खना
जिमिं दाजुं जितः साखिं धका ब्वो बीगु ।

जि तंम्बय् बले नं राक्षस थै तंगुलु धका धाइगु, अले भं
हे तं म्वया च्वनेगु सिबे जि गुबले नं थःगु दोष माला
थ्वीका मकया ।

जि भिं मनु धयागु छाया धासा जिमिं छ्येँ जि थै
धमत्तिमा सुं म्हु । जि लय् क्कः अष्टमी धलं दं वनेगु । सुथे
नये न्ह्यो सफू पाठ यायेगु व मां-बौया पालि भोप्पोगु ।
पुन्हो पतिकं गुम्बाय वना अपरमिता धारणी व्वं वनेगु । जिं
थःत थथे धमत्तिमा ज्वीका नं थःत तुं मभिं मनु छाया धयागु—
जि अबले खुइगु व पसः वना लवः नयेगु मतोता जिं धिवा
लवः काल धाय् व माँसं स्यू । अले जितः ब्वो बीगु । जिं
लिसः बिसे छु धायेगु—पसः वना ज्या नं याये मानि ब्वो नं
फये मानि धया भिं मनु ज्वीगु ।

खतु भिंस्वदं व भिंप्पदं तकया अवस्था साप चंचल ।
चिनां ची थाकु । थव वंशानुक्रम व वातावरणया नं फल खः ।
वातावरण व परिस्थिति सुधरे जुया वःलिसे मस्तयगु चाला
बाँलाना वः ।

जि मचाबले चाला बाँमला सानं सत्संग भिं पिं नाप

कुबानि]

जुगुलिं धर्म पाखे हे मन अपो वन । अयनं स्वार्थ ला मदुगु
मखु । खतु स्वार्थ मदुसा ला अर्हन्त हे जुल ज्वी । सत्संग
अनुसारं जि नं भिक्षु समाजया क्कम्ह सदस्य जुया । फलस्वरूप
हाकुगुं पिहाँ वने मर्ननिम्ह समुद्र पार यांना लंका थ्यन ।

हिन्दुस्ताने नेपाले मदुगु यक्वं चाल चलन खना, तर
सफा सुधर यांना च्वने मसःगु, न्ह्योने लाथाय च्वफायगु,
थीत्यो मत्यो (जाति भेद) नेपाले व हिन्दुस्ताने मपा ।
थव फुक्क कुबानियात तथागतं निन्दा जक मखु कुलांगार
रोग धका नं धया विज्यागु दु । भ्मी थाय् जाति भेद वया
च्वंगु नं हिन्दुस्तानं हे खः ।

लंकाय् थ्यन । अनया चाल चलन गाक्कं हे पागु खना ।
नये बले नं अनया चाल चलन मेगु हे । जाति भेद दुसा नं
थीत्यो थीमत्यो, क्रजातम्हेसिनं थूगु जा थजातपिसं नये
मज्यू धयागु नं मदु । थव बौद्ध धर्मया कोसः खः धयागु मती
तया । भ्मीथाय् थै निगू स्वंगू प्रकारया बौद्धत अन मदु ।

जि नये बले प्याका प्याकां सः वः । अन च्वंपिनि अथे
मखु । जि छुं त्वंसा नं शुरू शुरू सःवेक त्वनेगु । अन अथे मखु ।
न्ह्योने ला थाय् ई फायगु जिगु बानि । अन च्वंपिनि थव नं
बानि मदु । नयागु भ्वीसं म्हुतु च्वला ल्हयेगु बानि जिगु
खः । थव बानि नं अन च्वंपिनि मदु । गनं मेपिनिगु कोठाय
वा गुरुपिनिगु कोठाय वने बले बिना सूचनां सुं सःवेक
खापा चायका दुहाँ वनेगु जिगु बानि खः, व नं अन मदु ।
जि जा गामा ज्वीका गिजे याका च्वने माल ।

खतु थव नियम तथागतं भिक्षुपिन्त दयका विज्यागु नं
दु गुगु कि २२७ भिक्षुपिनिगु नियमे दुथ्या । सुं न्हूपिं तथा-
गत नाप ला वल धासा भिक्षुपिसं वयात तथागत च्वंगु
थाय् कयना बी अनं लिपा वयात “तीजक नाइक पला छिना
खापा क्कः ध्वा ध्वा या, मुसु क्कः ति,” इत्यादि रूपं
स्यना बी ।

थजागु नियम थम्हं ‘सेखिया’ धयागु व्वना बले वा
श्रामणेरे ज्वी न्ह्यो सयेका तयागु खः । तर बानि सुधरे
मजू । जि जा भोक्किम्ह, गिजेयात धका तंम्वेका च्वनेगु ।

[२६३]

कुकः ला पासापि फुकक नाप हे तंवेका याकःचा ज्वीका च्वना । थः कोठाय च्वंम्ह पासा नाप नं तंवेका च्वना ।

कन्हुया खँ खः । थः कोठाय च्वंम्ह पासां जितः सःता छु धाल—क विदेशे वया च्वंगु सयूके सीकेया निंति खः । थन छं मां-बौ मडु, न दाजु किजा हे । आम थे पासापि नाप तंवेका छंत सुनां वास्ता तइ । थन जिमिसं छंत हायकेगु छंगु बांमलागु चाला व बानि भिकेया निंति खः । विदेश-यापि जक मखु थनयापि गामात वैबले नं थथे हे याना जिमिसं अभिगु चाला भिका यंकेगु ।

हानं लिसा कासे पासां धाल छं न्होने लाथाय ई व खै फायगु बानि दु । नयागु भ्वी महुतु च्वला ल्हयेगु बानि छं दु । सुयागुं कोठाय दुहाँ वंसा नं सुंक सूचना मव्युसे दुहाँ वनेगु छं बानि दु । अथे ज्वी मज्यू । थनं लिपातिनि पासा पिसं गिजे यासां तंवेगु कम जुल । अज थःगु दोष तःधं थै मखं । जितः स्वयं पासा कुमार काश्यपं सःती बले,—हे भोक्कि धका सःतीगु । व पासां याना नं जिगु तं कलना वन । आ नं म्वा मदुगु, च्वःपो मदुगु खँ व परलोके जक सुख सीगु खँ ल्हावल धायेवं जरंक तं पिहाँ वःनि । थजागु म्वा मदुगु खँ न्यनी बले तथागतया नं तं पिहाँ वःगु अवस्था दु । वरु वसपोल मौन जुया बिज्याइ । आ जितः तं पिहाँ वःसा नं ताउत मच्चं । क्वाय्कि तंप्वः फयना कुकः स्वयेगु बानि दया वल । तंप्वः अर्थे तुं तथा तल धायवं हतपतं तं मलं ।

आ सफा सुघर पाखे भासँ । म्हीगु जीवने लाभ मध्ये बा सुख मये क्खू खः नीरोगी ज्वीका च्वनेगु । म्हीत न्हाबले रोगं जक मप्वना च्वन धासा न्हावको धिबा दःसा नं सम्पत्ति दःसा नं छुं सुख मता । तथागतं आज्ञा नं जुया बिज्यागु दु ‘आरोग्या परमा लाभा’ नीरोगी ज्वीका च्वनेगु परम लाभ खः । तर तथागतं थव नं आज्ञा जुया बिज्यागु दु—यदि नीरोगी ज्वीका च्वनेगु जूसा सफा सुघर याना च्वनेगु स्व, नये त्वनेगुली भचा विचा दयेकि । नये बले प्वा त्यंक नये मते ।

तथागतं भिक्षुपिन्त सफा सुघर याना च्वनेगु नं क्खू

शील धका कना बिज्यागु दु :—

वत्तं अपरिपूरेत्तो शीलं नपरिपूरति ।
असुद्धसीलो दुप्पब्बो दुक्खान परि मुच्चति ॥

अर्थात्—बँ ष्वीगु आदि याना विहार वा बहि सफा सुघर याना मच्चकं शील पुरे ज्वी मखु । अले व असुद्ध शील व मूर्ख जुया दुक्खं मुक्त ज्वी मखु ।

लंकाय् चाहे गाँमे हुँ चाहे शहरे अनयागु सफा सुघरं जितः तच्चकं प्रभाव परे यात । नगर पालिकां सफा मयाकु धका अन च्वंपिं थःपिनि छ्येँ या न्होने फोहर याना च्वनेमसः । म्ही थाय थै छ्येँ क्वे छुँ व भौ सीपिं ध्वग्गिका नवेका तयेगु लंकायापिनि बानि मडु । चाहे छुँसी ज्वीमा, चाहे भौसी थजु, खंपिसं कया क्थाय् गाम्हुया थुना बी । म्ही थाय्ला खिचा सीसां सुंक न्हायतिना स्वया च्वनी । लंकाय् सल सीसा नं ध्वग्गिका स्वया च्वनी मखु । थुना बीगु अनया चलन । थव महान समाज सेवा जक मखु मानव धर्म नं खः ।

लंकाय् बल्चाय् च्वंपिनि नं वसः यच्चुसे च्वंक पुनेगु बानि । बल्चां मचात पिहाँ वया स्कूले वनी बले, अभिगु यच्चुसे पिच्चुसे च्वंगु वसः खनी बले गरीबत हे धाये मलो । लंकाय् मांबौपिनि नयत् मदुसा नं मचातयत् यच्चुक वसः पुंका स्कूल छ्वयेगु अनया मां-बौ पिनि कर्तव्य खः । मखुसा सिना वनेगु ज्यू धका आत्महत्या याना वंपिं जिगु मिखां खना ।

म्ही थाय् क्खू कुबानि खः कःसिं बा इयालं चिप लः वांछ्वेगु । चिपलः जक मखु बँ पुना मुंका तथागु धू इयालं वांछ्वेगु बानि नं म्हीथाय् दु । म्हीथाय् छ्येँ खापतिं चःबि व पिशाब यायेगु थाय् दय्का तयेगु बानि मडु । कःसी नतुं बा छेली पिशाब याइ । लंकाय् म्ही नेपाले थै जागु च्वे च्वंगु कुबानि मडु ।

लंकाय् म्हीथाय् थै खिखामो मडु । ह्याउंमचातयत् नं नां गां तथा तयेगु दस्तुर मडु । म्ही थाय् ला मचां निसै बुहा, त्यासै निसै बुहि तकं खिखा मोले भो भो मक्का मज्जे फेतुना च्वनी । मिजंतय्गु उदाहरण मासा विष्णुमति तापू क्वे दु ।

भिसातयुग उदाहरण मासा ललितपुर (यलया) सुमंगल
विहारया कृचाखेरं दु ।

भीथायु धर्मयात साप तःधका तः । देके वने थै तःधंगु
धर्म मेगु मदु, तर द्योदी दु थायु ध्वग्गी नवेका खिखा द्रु
चिका तयेगु पाप समझे मजू । स्वयम्भुइ सोवंसा माकःया व
खिचा खि जा । त्वाथलं कुहाँ वंसा मनु खि व च्वं सुगन्ध
धायुला दुर्गन्ध वया च्वं ।

चीने खःसां मखुसां विहार स्यंकल धायेवं नेपायापिनि
मिखां खं थै विश्वास व महापाप समझे जू । नेपाले यले यक
हे बाहा बही खिखां मुगलं चाहिला च्वन । द्यो दर्शन या वने
मालं प्यं क्यं वनीगु थ्व हे ला धर्म ?

भीथायु चुकपति धयार्थे सागा दु । व सागालं याना
स्वास्थ्ययात साप हानि जू । नवोगुलिं याना फयु नं नवेका
व्यू । सागालं पति जन्म जू । भुजिं बहे जू । भुजिं बहे
जुल धायेवं क्षरापति याकनं वइ । हैजाया मूल हे भुजिं खः ।
भुजिं धयापिं गन गन नवःथायु जुना विष बीज कया भी
नयेगुली जुना बी । अमिसं ख्ये नं थ्वया वं । अकिं न्हापां
भुजिं कम यायेत सफा याना च्वने सयुकेमाः ।

खनु नेपाले जक फोहर याना नवेका च्वने सःगु मखु
बर्मा व हिन्दुस्तानयापिं नं फोहर याना च्वने सः । जि बर्मा
वना बले बर्माया राजधानी रंगून शहर नवेका फोहर याना
तःगु खना बले, मनूत भ्यातनाले थां खाना बलचा दयुका
च्वं च्वंगु खना बले लंका जक भल भलं जुमसे वल ।
आ न्यने दु न्हूगु सरकारं बर्मा सफा सुघर याना बिल धागु ।
सफागु शहर मेगु स्वे मासा चीन भासँ ! बरां ख्वला,

केरा ख्वला व भौं कूकू गनं खने दइ मखु । थ्व बुत्ता तथा
धयागु खँ मखु । चीनया बारे भिगु खँ ल्हात धायेवं गुलि
सियां विश्वास मदु, बरु भुजिंखि पायकू मभिगु जुल धायेवं
किसि पायकू खँ । छायु कि चीन साम्यवादी (कम्युनिष्ट)
देश जुया । चीने शहरे जक मखु रेले, सार्वजनिक मैदाने,
बगीचायु खै फापिं व केरा नया ख्वला वांङ्गोपिं खनी मखु ।
बरां ख्वला व केरा ख्वला तयुत चिट्टी कुरकेगु बक्स थै दयुका
तैतःगु दु । खै फायु माल धासा मिहचां भौं कूकू पिकाइ बा
लुमारे खै फाइ संक मिहचायु स्वथनि ।

छ्येँ बँपुना धू पिने वांङ्गवेगु आ चीने ऐन हे मदु । धू
छ्येँ कृगः थले मुंका तइ । सुथे सुथे गं थाना मोटर ज्वना
धू का वइ । गां गामे बा चिकिधंगु शहरे घोड़ा गाड़ी ज्वना
गं थाना धू मुंका तःगु का वनि ।

मस्यु थजागु प्रबन्ध भीथायु गुबले ज्वी थै । चीने थै भी
जनतां सरकारयात गुबले सहयोग बी, नापं सरकारं नं
जनताया हृदय गुबले ल्याका काय फइ थै । चीन कम्युनिष्ट
सरकारं थै पक्षपात मयासे बहुजन हितया ज्या यासा जनतां
न्हासं चुया सहयोग बी ।

विशेषं धर्मोदय-पाठकपिन्त जिगु बिन्ति दु बा आनन्द-
कुटी व मेमेगु विहारे भाया दीपिं उपासक उपासिकापिन्त
नम्र निवेदन दु इयालं चिपलः वांङ्गवेगु व धू वांङ्गवेगु तथा
ई व खै फायुगु कृता बानि मदयुका सुधार याना यंका दिसँ ।
केवल पंचशील कया बुद्ध पूजा जक यानां तथागतया हृदय
चकनि मखु । उकियात उपरोक्त प्रकारं पालना नं याना
यंके माः ।



सौमा

हाकुगु वसतं पुना तःमह अे !
सौमा धाम्ह छ न्ह्यू - मैजु,
छंगु जन्म थन गबले जुल खः
धैगु छताला जि नं स्यू !

श्री
म
थु
रा
कृ
ष्ण

ब्वलना च्वंमह छ ध्याच्छे जूसां
'आहा ! छंगु ध्वं गुलि चाकु'
धाधां हे जक त्वन्य सः मनुखं
त्वन्य धुनेवं छ लवःमंकू ।

हाकु छ खः, तर धाथे ला उर
दुरु अमृतं हे ध्वे मफुगु,
सिना सिनाः थः म्वाय्मासां नं
सीपिं म्वाक्चगु ज्या छंगु ।

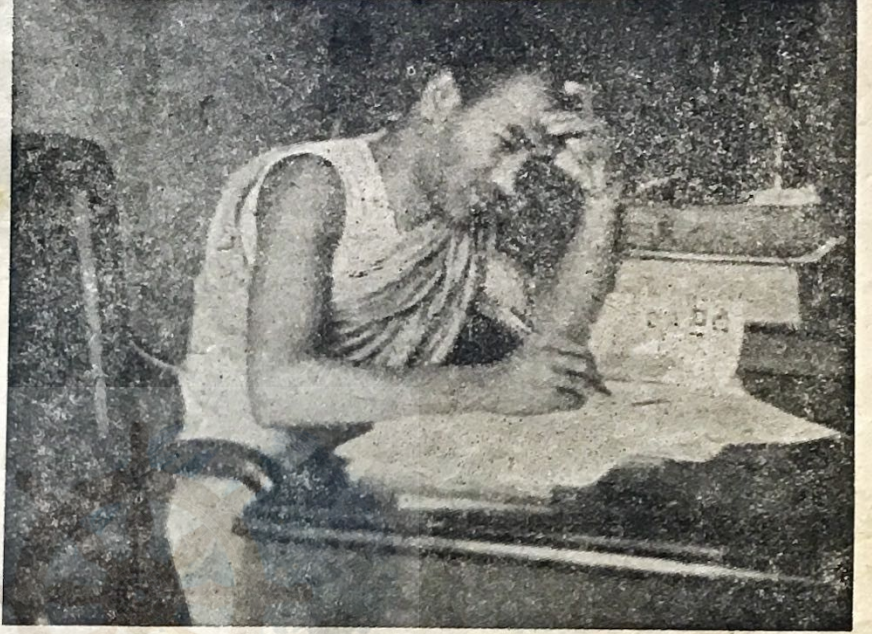
म्वात इपिं ला छंके लिधना
न्ह्याः नं वन तर छन्त न्हुन्हूं
अय्सां ख्वे मत्त, ख्वा ख्युंक्च मते
इमि लागी सीमाःसां न्ह्यु ।

—:~:~:~:~:~:~:—

छु जि न्हापाया जन्मे मिसा ला ?

श्रामणेर सुदर्शन

अखवार हे खये धका श्री ५ महेन्द्र वाचनालये वर्ना छपाः-बापाः हे अखवार मडु । पोस्ट मास्टरं व हे, टिकट सेलर नं व हे याइगु स्थितिया पोस्ट आफिसं हे प्यन्हुयां न्हि-पौ छन्हुं हया बीबले बिचरा वाचनालयया छु लगे जू ? अयनं थः मतिं तातुनाथें मजुइव जुइगु स्वभाव कथं तुं मन हे म्हाइपुसे च्वन । मिखा चाःहीका । 'मानव' धयागु पत्रिकाय् वन । कया, खया । छु कहानी मनोवैज्ञानिक कहानी धका अन्दर लाइनं कयना च्वन । थः च्वयेत ला मखु,



चवइपित नमुना बीत छुं दइगु मतिं कहानी स्वस्वं वना ।

छम्ह वैज्ञानिक थःगु शोधशालाय् न्हाबलें तलीन जुया च्वनीगु, वया जहान रानी वयागु चरित्रे थः नुगः-खँ त्हाना च्वनीगु ब्वब्वं वना । छम्ह मचा वल । वया खत्तं जि पाखे मेम्ह वया च्वम्ह मचायात कयना धाल—“व मिसाम्ह कि मिजंम्ह हँ ?” जि भसके जुल । मेम्ह मचां धाल— शायद वाचनालयया संस्थापक डा० महेन्द्रप्रसाद प्रधानया म्हाय् जुइमाः—“ईः मिजंम्ह का, भन्तेपिन्त नं अथे धायेगु ला ?” न्हापांम्ह मचां जित कथीक स्वत । अले उखे फले वना जिगु नुगले थुंदिक् धाल, “ह्याउँगु मिसा लाकां न्हाना तःगु !”

जिगु मन रानीया अन्तरद्वन्दं मसाल । थःगु हे नुगः-खँ थः तन । बर्मीज लाकां भ्वाथः जुया अले जित प्रयोगा-भ्यासं यःथें छिथें त्वःथें याना तःगु पहःया लाकां मदया

लेखक

ह्याउँगु कापःया चटि लाकां न्हानागु । थन तानसेने थव लाकामे मिसातयसं जक अधिकार जमे याना तःगु मस्यु । नत्र नेपालेथें छाय् निरधक्कां न्हाये खइ ! उखुनु कन्या स्कूले नं जिं ताःथें मताःथें च्वंक मिसा लाकां धाःबले गुलि मच्चाःसे च्वंगु । मिजं व मिसा उर्थे धका न्हाबलें धया च्वना नं उलि धायेवं मच्चाःसे वःगु छाय् खः जि हे मथू ।

जि मनोविज्ञानया कहानी हानं मन छ्वयेत सना, तर पूर्व सिलसिला साला-साला बाखं थुइका ब्वना वने मफुत, आखः ब्वनावं च्वनागु दु, नुगले उकिं छुं प्रभाव मतः कारण जिगु मन ला कलकत्ताय् धका थयन । चीतपुरं धर्मतल्लां स्वया वनेत वःगु द्रामे जि थहाँ वना । थहाँ वनेवं छम्ह मनुखं धाल, ‘लेडिज् !’ लेडिज् सीटे फेतुना च्वम्ह मनुखं जि पाखे स्वस्वं दन । प्यम्ह न्याम्ह मनूत हरररर न्हिल । जित ला छु

धाये, छु याये जुल । बसे वा द्रामे लेडिज सीट धका खुम्ह-
सित ति सीट तथा तइगु, गुकी सुं मिसा मवःसा हे जक
न्ह्याम्हं मिजं च्वने दु, मखुसा सुं छम्ह मिसा वल कि निम्ह
मिजं दनासां छगू सीट तोता बीमाः । बरु व नारी प्रति
गौरव तथा मखु, नारी दुर्बलताय् दया तथा वा थःगु पौरुष-
त्वया नैतिकताय् अविश्वास क्यना हे थजु । अर्थात् लंकाय्
पूजनीय सीट धका भिक्षुपिं वयेवं दना थाय् तोता बीगु सीट
नाप थ्वया भाव सम्बन्ध मदु । हूलहूल जुया च्वनी । सीट
खालि दु । काय् फेमतुइ, फेतुइ । तर छगू दिपू वने छु लाइ,
छम्ह मिसा थहाँ वइ—अले 'लेडिज' धयागु सः कंडक्टरया
म्हुतुं, वा सुं यात्रीया म्हुतुं, अथवा थःत क्रत्यला तल नं
थकया तःगु भाःपा गर्वपूर्वक धाये फुम्ह जूसा व हे थहाँ
वःम्ह मिसाया म्हुतुं पिहाँ वइ । अले न्ह्याथे हे मक्किनेमा,
हूल जुइमा दना हे बी माःगु । व दना बी मालीबले गुलि
सुख मदु, उपिं उपद्रहा धाःपिं विद्यार्थीपिंके न्यंसा सी,
गुपिसं लेडिज् सीट खुगुली तोता मेथाय् मिसात च्वना च्वंसा
इमित नं जेन्टलमैन सीट धका धया थनेत मखुसां ख्वाः
ह्याउंकेत धाइ । जि नं जि थहाँ वनेवं दंम्हसिया ख्वाले व हे
सुख मदु पहः खन । लिपा सकलें न्हिलेवं व हानं फेतुत ।
शायद जिगु मनोभाव सीका जुइ इपिं सकलें तुरन्त संयमित
जुल । अयनं छम्हनिम्हसिनं जि पाखे मखुथे मखुथे स्वया मन
मनं न्हिला च्वंगु जि बांलाक हे चाः ।

जिगु मने थ्व फुक घटनाया चित्र स्मृतिपटे वये धुंका
जित रेले थ्यंकल । व्वना च्वनागु कहानी रानी चान्हे शोध-
शालाय् वना खः वना च्वंगु । अले अन रबरथे जाःगु छगू
ग्वाराय् थीवं छुछु जुया च्वंगु । म्हगसेथे जूगु बयान वल ।
व न्ह्याइपुसे बांलासे च्वं, थुलि हे जक जि धाये फु । कारण
महेन्द्र वाचनालये च्वना रानी स्वया च्वंगु शोधशालाया
पत्रिकाय् व्वना च्वनागु नाप नाप जिगु मन हावड़ां बना-
रसयागु रेले च्वना वना च्वंगु दु । पाठकपिसं स्यू, आर्यन
सभ्यताय् मिजं मिसा न्ह्याबले अलग तयेहेमाः । रेले वा
वेटिंग रूमे नं उकि अलग अलग व्यवस्था दु । थुकि नैतिक

पतन पाखे छुं ख्याचलं पंसा अप्रत्यक्ष रूपं सीमदयेक न्ह्यचीका
तःगु नं दु । स्वर्ग नरक वांछ्वया नं मनू भिम्ह जुइगु दृष्टि व
व्यवस्थाया तिस्यः बःलालिसे थ्व ख्याचः मदया वनी नं
तिनि । विचित्रता ला थ्व धका ले खः, अथे लेडिज डब्बा
दयेक दयेकं नं मिसात मिजंतय्गु डब्बाय् च्वं वइगु छुं खँ
मदु—शायद मिजंतय् यः नं जुइ । अले मिसातय् डब्बाय्
जक मिजं मचा तःधीम्ह मचा हे नं मतइगु । छु मिसातय्
मयः ला ? मयःसा संयम सुयात यः हानं वयात हे
बन्धन काय् ?

उखुनु जि नं मतिकुराःपिं मनूतय्सं मिसात लेडिज
डब्बाय् तथा मन मच्चंपिसं थःपिं च्वनेगु डब्बाय् हे तये इइथे
जुल । लुमं लुमं न्हिले मास्ते वःनि । श्री ५ महेन्द्र प्रथमबार
लुम्बिनी सवारी जुइगु । लुम्बिनी धर्मोदय समितिया मान-
पत्र, कास्केट, पांछेट इत्यादि ज्वना लुम्बिनी वनेत हावड़ां
बनारस वना च्वना । गांधी क्लासे हूल जुइगुलिं सिबे म्वाः
मदुगु खँ न्यना लहाना कपाः स्याकीगुलिं प्रायः जि सेकेण्ड
क्लासे हे यात्रा याइम्ह उखुनु पासापिनिगु आग्रहं गांधी क्लासे
लात । हूल धयां हूल मखु । फेतुम्ह दने म्वाः, दंम्ह उइक
सने म्वाः । जि गय फेतुना अय् हे फेतुनां जुल । मत कृकः
च्याना सीगु सितं । म्भारा पिशाप याः वनीगु थासे च्वंगु
मतया जः हे जक डब्बाय् दु । ख्वाउं मतनि । रेले जि कथु
स्याइगु म्हुतुसि तज्याइगुलिं छ्यलं निसै तोपुया म्हुतुं कत्तिक
वां न्याना तथागु रेशम गा । न्होनेया सीटे खुम्ह न्हेम्ह
देहाती ल्याय्म्हत । शहरे च्वना भति भति न्हाय् म्वाःपिं,
तुतिं बैय् मचूपिं । इमि फिसिफिसि फिसिफिसि साब न्हिले
वः बाः । खँ ल्हाःसां थुइ मखुगु कथं भुनुभुनु भुनुभुनु खँ
ल्हाइगु । बरोबर जि पाखे स्वइगु, न्हिलीगु । जि स्वये जिगु
साधुत्वे हँसि उडे याना च्वंगुथे ताल । अथे हे खःसा जि
भायेगु जि साधु वा महात्मा मखु, न त याचक हे खः;
अपितु छम्हसिगु विचाःया अप्वः अंशे अनुयायी जुया
च्वनाम्ह, छम्ह बुद्धिजीवी मात्र खः । तर न्यंगु नं मखु, छुं
धाःगु नं मखु । गबले उम्हसें गबले थुम्हसें जित स्वइगु । जि

नं इमित स्वयेगु । मिखा मिखा नं त्वाइगु । सु लिसै हे जि खँ मल्हाना । तःसकं हूलगुलिं छःपित जिमिसं थाय् माक कया याउंक थयना यंके धाःपिं नाप नं थथे दुःख फये माःगुलिं खँ ल्हाये मन संत । घौक्कि ति हे थथे समय फुन । अले सुनां मस्यु जित छुं धायेवं लिसः बीगु करं कयन । जिगु सः न्यनेवं इमि हानं खँ जुल । आः जि थुल, इमि स्वये जि ल्यासिम्ह मिसा धका च्वंगु खनी । अले जिगु चीवर सारि धका च्वंगु खनि । चीवरयात सारि धका ला भ्रमं जक मखु, संगत भति मदुपिसं हे चीवरयात छु धाये छु धाये जुइका च्वनीगु । हाइस्कूल नेपाल भाषाया जुइमाः शान्ति निकुंजे सभा जुया च्वंगु । फसं चीवर पुइक जि भाषण याना च्वना । 'मिधुजुया पर्सि कुतुं वन, मिधुजुया पर्सि कुतुं वन' धका धाल । बुद्धया जन्म भूमि नेपाः धका न्हाय् म्वाकीगु थः देशवासीपिसं ला थथे धाः, बुद्धया विषये दकले अप्पः जनसंख्यां छुं मथूगु देश भारतया भारतीय देहातीतयूसं अथे धालं छु आश्चर्य ? तर जिगु ख्वाः स्वया नं जित मिसा थें काय खन ? छु जिगु मिखा न्हाय् वा ख्वाःया आकारे मिसा पहः दु ला ? न्हापां न्हापां कुशीनगरे हिन्दी भाय् ल्हानाबले जिमि ततां ल्हाःथें लाना लाना भाय् ल्हानाबले स्त्रीलिंग क्रियाया प्रयोग न्यना मनूत न्हिलीथें जिगु ख्वाः स्वया अथे भ्रम जुइत जिके छुं मिसा पहः दु ला ? जिगु मतिं मफुन । देहातीतयूगु जिज्ञासा मदयेका बीत गा क्को त्वया दना । उलि नं इपिं मध्ये गुलिं गुलिसिया जिज्ञासा मतं । क्कम्हसिनं मखुथें च्वंक टर्च लाइट च्याकुं च्याकुं जिगु म्हे मतं कयन, अले क्काती क्को ला बांलाकं हे मतं कयना च्वन । अले लिपा ख्वाले क्को मतं कयना च्वे च्वे क्को मखुथें च्वंकेत कयना छ्वत । नापं इपिं सकलें सिक्र वं वयात दाया वं वयान दाया न्हिल । जि नं न्हिले फी मफुन । न्हिला । इमिसं जित छुं मभाः, जि नं इमित छुं मभया । अयनं जि काय् न्हिला इमिसं थु, इपिं काय् न्हिल जि थू ।

न्ह्युन्ह्युं गोगुखे मक्कि स्टेशन थुखे वये धुन । जिपिं बिच्चे बिच्चे न्हिला हे च्वना तिनि । थुखे महेन्द्र वाचना-

छु जि...]

लये व्वना च्वनागु कहानी रानीया भात दन । अबले तकं जि नं थः पासापिं नापं हानं क्कगू हे रिक्शाय् च्वना बनारस विश्वविद्यालये थ्यंकः वने धुन । साइकल रिक्शाय् निम्ह जक च्वनेगु कानूनी अधिकार खः । तर बनारस हिन्दू विश्वविद्यालयया विद्यार्थीपिं थुगुसी अधिकारी वर्ग नाप जुगु संघर्षे बांमलाक हे पराजित जूसां थुजागु साइकले खम्ह च्वनेगु, साइकल रिक्शाय् खम्ह प्यम्ह च्वनेगु कानून तोथुलेगुली पराजित मज्जनि । जिपिं नं खम्ह जुइबले गबलें निगू रिक्शा मकया । छम्ह दथुइ, निम्ह सिथे सीटया ल्हाः दिकेथाय् फेतुना च्वनेगु । अथे खम्ह च्वनेबले नं जि मिसार्थें च्वं धाइगु । क्को ला जिपिं खम्हं न्यासि हे वया च्वनागु, साइकल गया खम्ह प्यम्ह ल्याय्महत ल्यूनें ल्यूनें वल । क्कम्हसिनं साइकल व्वाके हया जिमित लिपयाः वल । ख्वाः खनेवं हाण्डल हीका फःहिला ल्यूने तुं वन । जिमिसं तायेक धाल, 'नहीं यार ।' अले ल्यूने खम्ह प्यम्ह मनूत हररर न्हिल । जिपिं खमहे नं वं वयात ध्वाधां मन्हासे च्वने मफुत । विचरातय् ल्यासित धका मिधुपिं खम्हसिया ल्यूल्यू वःगुथें, अले क्कम्ह जिल्हाः जुया ख्वाः खः वःगुथें । धाथें खः, मिसा-तयत जक खस्वं वने दुसा लें च्वंगु द्रहँ-खि पातः न्हूगु नं मचाइपिं मिजंत ।

थथे हे जुया जिं गां मन्यये धुन । पारंपना मयासे जूसां गां मन्यसे हे जुइगु । तर गन खः धका भाग्यं वा दुर्भाग्यं हे थजु क्को निको क्कम्ह निम्हसिया निति मिसार्थें जुइ दुगु खनी । फागुया समय । जि आनन्दकुटी विद्यापीठे च्वं च्वनागु—अपर फ्ट्र ज्याय् जि बहनी हे यले वनेगु सुथे लिहाँ वयेगु चाला कथं उखुनु नं थः ब्रूगु त्वाले हे बहनी वना च्वनागु । महाबौद्ध स्वया वनेत जुगःथा लुँहिटी कुने फःजक छु हिला क्कम्ह ल्याय्महं व्वां वया जिगु क्क्योने भ्वाक हे अबीर तया वन । जि छु मस्यु म्हुतुं धया लिफः स्वयां मनुखं 'माफ याना दिसँ' धार्धा वन । नापं साइकल ज्वना वःम्ह हीरामान दाइयान अबीर मतः जित काय् तःगु ? वया सुया सु केहें वा जहान धका मखा जुइ जित अबीर तःगु । अले

[२६९

छ्योले लः तया खाः सिला खँ कँकं न्यंपिं न्हिलां न्हिले मफु।

मयूळ व ला बहनीया खँ जुल। आः ला भं चश्मा तये धुन। अम्ह नं थौं जित जिगु लाकामं याना जित मिसा यायेत सन। अले लाकां खना हे तं वल। हानं मती वन, मखु-मखु, जिगु खाः हे भति मिसा खाः लिसे वः जुइ। जिमि दाजु तुयू, तता नं तुयू, किजा नं तुयू, केहेँ चा नं तुयू—जि हे जक जिमि मांया लाउंथेँ समाउ रंग—। उकिं लाउं जि जिमि मांथेँ जूथेँ व हे मांयागु मिसा पहः नं जिके भति छुं दु ला ? नत्र मिजं जुया मिसा लाकां न्ह्याना च्वंगु मधाःसे मिसा ला छु धका धाये माःगु छाय ?

श्व हे प्रश्नया लिसले विचाः याना च्वना। कहानी नं

गनं छुकुचा व्वना—गनं व्वना नं मव्वं धयागु कथं व्वना कचाल। तर अहेँ थःगु मनोदशा गथि चिनीबले मेपिनिगु मनोदशा खंके थुइके था हे थाकु खनी। जि व विज्ञाने दुवे जुया च्वंम्ह मिजंया चरित्रं वया जहानया मनोविज्ञान क्यनेत याना तःगु चरित्र विश्लेषण प्रधानगु कहानी पूर्णतः छुं मनोवैज्ञानिक तत्व पता लगे याये मफुत। जि ला कहानीया विषये सिबे अपो थःगु विषये विचाः याना च्वंम्ह खनी—छु जिके मिसाथेँ खने दइगु भाव दु ला ? जिके छु मिसा पहः दु ला ? अथवा बारबार मिजं जुया नं मिजंतयूत भिसाया भ्रम जुइका च्वनेगु कर्म दुगुलिं कर्मशास्त्रया आधारे जि थये धाये माः—“छु जि न्हापाया जन्मे मिसा ला ?”



सुलचं सुलचं खः

तुयू-कापः

पत्र पत्रिकाया आखः चीगो जुलं ग्याना दीमो, तापाकं मखन धका नं धन्दा कया दीमो, छि नं आखः तःगो खने दइगु व तापाकं निसैँ मनू म्हसीगु सुलचं तयाः निगू लेख अप्पो व्वना दिसँ, यानंनिसैँ नतुयाः थःधिति वा पासायात लयतायका दिसँ, जिमिगु पसले छिगु मिखायात, छिगु खाःयात व छिगु मनयात नं लोगु चश्मा न्ह्याबलेँ तयार दु। माःसा दयूका नं बीफु। पसः छिगु हे, छको म्हायाः परीक्षा याना दिसँ।

गथे तुयू रंग रंगया जुजु खः, अथे हे तुयू-कापः नं कापःया जुजु। सम्पूर्ण रङ्ग तुयूरंगे आधारित जुया च्वं थें न्ह्यागु वसःयात नं तुयू-कापः मदयूक मगाः। उकिं छितः नं तुयू-कापः मालेव जिमिगु पसः लुमंका दिसँ। न्ह्यागु किसिमयागु तुयू-कापः नं जिमि थायू दु।

डम्बरमान, कर्कटमान, असन तःछे बाहा, कान्तिपुर

तुयू-कापः, असन किसि धक्का, कान्तिपुर

‘भकुंग्वारा’ श्री उदाररत्न



लेखक

छ भकुंग्वारा, छाया हां न्हाब्लें,
ख्याचा थें तिं तिं न्हुइगु,
सर्गः थीगू छं अति मन ला ?
वा मर्म सुयां स्वे यल ला ?

कयाः चखुंलुचु तिक न्हुया छं,
छन्त सुनां भंगः धाई ?
विश्वे व्यापक नटराज जुया
भाःपा प्याखं हुयागु ला ?

ब्बीं चा ब्बीं ब्बीं तिं न्हूगु खनाः
इपिं सिवे तिं न्हुयागु ला ?
रविया तापं तांनोपिन्त
सिचुक किना बीगु बिचा ला ?

थुकथं फुरंग याना छन्त,
अमिसं सिरपाः त्याकइगु,
सीकि खंकि आः खुनु छं जगया
स्वार्थ-खिपः गथि गथि चिगु ।

(राजहरा साहित्य मण्डलया पाखें)

भचा गाक फय् मनकेवं तुं
मंमदु पहलं तिं न्हुइ छ,
फसं भचा अप्पो प्वा जाय्वं
लाकमं च्वासां लयता छ ।

ख्याले याना यंकल नं छ
म्हा धका लिहाँ वय् मफुला ?
थुखें उखें छं—प्वाथे ध्वाःसां
लयतां लुदना च्वनेगु ला ?

मनूत मुंका छचाख्यरं थः
मे-बी थाय् थें लाय् ब्बीका
'भ्याच' धका इज्जत कालं नं
मतोतु छं फूँ फूँ मिसां ।

‘स्वां’

श्री भवानी सिन्हा

(श्व श्री भवानी सिन्हाया स्वां नांगु अंग्रेजी कहानीया रूपान्तर स्वः, अथे हे श्व रूपान्तर ब्वना नं भीत मूल कहानीया मज्जावद्गु अनुवादक श्री न्हुछेसुन्दरजुया भाषाशैलीया चमत्कार स्वः —सं०)

वया यक्को ज्या दनि । अयसां व सुंक फेतुना च्वन । छुं छगू वया मने म्यातुक दिना च्वंगु दु । नुगले मझिसे गरखेसे च्वना च्वंगु दु । थौं सुथं निसें वया थः चाकःलिं गरखे च्वना च्वन ।

उलि मझि ज्या दनि । बिरे-दाजु क्वे ब्यासी थ्यंक बुं वने मानिगु । ई जुइन । वयात ज्योनां, बजि, थिक्क याना बी मानि । च्यापा म्पिपा सां महि छुइ मानि । घासा निताति न्ह्यागु सां दयके मानि ।

फुक्क फाक्क छपो चिना ज्वंका बीव दाजुम्ह देपां बजि पोचा वेकुं च्याइ, कू पाछाइ, सुलि पुपुं चिचा ब्यागु उखें थुखें चुला च्वंगु लं थिकः तु थिकः तु कया काहाँ वनी । अले हानं बान्हि जाइथे च्वंगु निभालं सागले खइ । सायात पासिमाया क्वे ची हति । दुरु न्ह्या । च्वे तिस्तुड होटले साहुया थाय दुरु धौ तःहुं ।

अयसां माइलि सुंक च्वं च्वन । भयालं खने दुगु हुंकन हुंकन थ्यंक क्वे पर्वःया प्वाथं प्वाथं चा चा हुहुं वना च्वंगु मोटर लं, अले थुखे वया ल्यू ल्यू हे व्वां वना च्वंगु च्वापु गुं । निगुलिं तापाक तुइसे भुइसे च्वं थाय तना वना च्वन । श्व वं स्वया च्वन । थःत थम्हं तंका च्वन । अयसां वं पेखेरं तिया च्वंगु थें चाः । ध्वात्तु ध्वाना च्वं थें,

ख्यात्तु ख्याना च्वंगु थें । वं मस्यू गथे याना श्व फुक्क चीका याउंकेगु । व ला लं यक्को दुगु, थम्हं मस्यूगु थासे लानाः गुगु लं वनेगु मस्यूम्ह थें जुया च्वन ।

बिरेदाजु न्ह्यलं चायकाः दन । केहेँ चा सुंक च्वना च्वंगु, बजि, जा, आः तर्कं जोरे मयागु खना हाल “व अलिसह माहारानीया पहः स्वरे, छु छि न्हिने हे अनेगु म्हंका च्वन धका जिमि बुँइ हे वने मोल ला ।”

माइलि मसंग वंका दनाः हाल “दाजु तं मोयके माला व, थथें हे जिं जोरे याना बी । ताउ ला बी हे मखु ।”

बिरे दाजुया नुगले खाउंके दित । नुगः मझि कल । थःत हे धाल “वयात अथे धाय त्यो ला काः जिं । अज्यागु ज्यू मदुगु मोटर हे व्वां ववं लँय हे दिना बी, स्यने यो धासेलि...बिचरा व गुलि दुख सिया च्वंह, दाजुया छें भ्वाति थें । कर्म हे कुतु वना च्वंह । बिया छ्या गुलिचा मदुवं भाःत सिका च्वंह...।”

“अय...माइलि ।”

“ज्यौ...का...का...सिधइन । पो पी जक ची मानि ।”

“का मोल बजि बाजि जि थौं बुँ वने मखुत ।”

“क छाय् छु जुल म्ह सुख मंत ला ।”

“मख्, क छन्हु नं जि सुंक च्वने मज्यूला ।”

“छाय् मज्यू छुं जक मोलेमा मेगु छु ।”

“अले भचा निम्हं सुंक च्वन । लिपा विरे दाजुं
माया वनापुगु सलं धाल ।

“छ ला छन्हु हे सुंक च्वने धैगु महु केहेँचा,
का स्व, छ थौँ सुंक च्वँ, जि जाथुइ, न्हं ?”

माइलि वास्यां निहल “क, अथेसा धार्थे जितः
सुंक तय् मन सा छाय् पीभत छह्म महयागु, हवि रे
छम्ह...।”

विरेदाजुं छ्येाँ सुंकु संकुं निहला धाल “का,
जिगु थुगु कमाइनं बिहा याय् बले छ गन थ्यनीगु
जुइ ..। का छं जितः भुतू ज्या याके बी मखुना
भुंतिया पसले गफसप भचा याना च्वने, कोने
वनीपिं स्वया च्वने धया पिहाँ वन ।

हानं व याकः चा तुं जुल । मने नकतिनि धाःगु
खँ लि भवत । छ गन थ्यनीगु जुइ.. जि गन थ्यनीगु
जुइ । धात्थे हे परमेश्वर जिगु थाय् गन.. अले हानं
अथे हे पेखें तित्तु तिया च्वंगु थें च्वन । न्हापा
सिकं भन भयातुक सह हे याय् थाकुक...। याकः-
चा च्वनां च्वने थाकुल । व नं पिहाँ वनेत दन ।
वया पासा नाप मोटर लँया उखे छेँ खँल्हा बल्हा
याना च्वनेगु मन वन । सा पासिमाया क्वे ची
धुंकल ।

x x x

मोटरे च्वना वःपिं निम्ह पासापिनि ख बव
खाना च्वन । निम्हसियां थःथःगु खँ हे जक देथ
लाकेत स्वया च्वन । उकिं निम्हसियां रुवाः ह्याउँक
च्याना च्वन । अमि छु खँ ल्हाना वःगु जुइ ? थौँ
कन्हे ल्याय्त्तय् छु खँ ल्हाइ । थः हे दिक् मजू
तले । वै थें मजू तले । देश-विदेशयागु खँ ल्हा ल्हा

अमि भीगु थव पुलांगु दे गुकथं याःसा याउँक
च्वनेगु थाय् जुइ धइगु खँ ल्हाल्हां अपिं भीगु
थव न्यादँ—वसायागु खँय् लाः वल । छह्मसिनं
थथे खँ जक मजुसे ज्याहे जुया वंगु जूसा थव ज्यूगु
खः धाल । हानं मेम्हं थुलि मछि भ्रष्टाचार दु थाय्
थजागु ज्या गवले जुइ धइगु खँ पित हल । अले
अपिं निराश जुल । रुवाः ख्यूँसे च्वंकल । खँ दिना
छत । सुंक च्वना च्वपिं निम्हे छम्हसिया तफोगु
ह्याउँगु गुलाफ स्वां छफो लहाते प्याखं हुइका च्वन ।
छथाय् लँ भिका च्वंगुलि मोटर वुलं न्हाके माल ।
उथाय् हे छह्म मिसाचा फेतुना लौँ हँ छगले लिधना
च्वंगु वं खन । मिसाचा बिना वना च्वंगु ह्याउँ
निभाले साप हे बाँलाना च्वन । रुवाः माया वना
पुक ख्यूँसे च्वं । व गुलाफ स्वां दुम्हसिया नुगले
तिक मिन । माया वन । अले थःम्हं छु याना
च्वनागु खः विचा हे मयासे गुलाफ स्वां नं कयका
छत । मोटर हानं लँ भिं थाय् लाय्व न्हापार्थे हे
व्वांतुं वन ।

व मिसाचां स्वां हुतय् जुया वःगु नं खन ।
वां छ्या हःम्ह नं खन । स्वां वया पाली हे लात ।
व अन अर्थे दना च्वंक च्वंक हे निभा वित । अय्
माइलि तता...वया पासा छम्हसिनं भवातां दना
च्वम्हसित धाः वल । माइलि भसंग वंकल ।
काचाक कोलुना स्वां काल ।

व छेँ थ्योँबले ख्यूँसे हे च्वने धुंकल । कोठाय्
दुहाँ वन भयाः चाय्कल । मत मच्याकू । तिमिला
जः सिमा पत्ति हला तय् धुंकल । माइलिया तिमिला
खनेव नुगले न्हाइपुसे च्वंगु नं, नुगः मछिगु नं
ल्वाक ज्याना जाया वल । बँय् पचिक फेतुत ।
पा ल्हातं स्वां वय् याना थःगु नेताले बो बो
स्याना च्वन ।

अग्र्यं व किपा मने दन्ति

श्री माणिकरत्न शाक्य

छन्दु सपनां यत्न जिगु हंसैत
अति हे ययिपुगु स्वर्गपुरी
जितः दुचाय्क्यत लसकुस या वल
नगु, तिमिला लिस्य स्वर्णपरी !

अहो ! जितः ला इमि व्यवहार
गपाय्स्कं जक लवः वन धाय् !—
थःहे भापा घय्घय् पूवल,
इमिगु नुगः गुलि यच्चुगु धाय् !

तःमि - चीमिया, थजा - कजाया
छुं छुं हे अन भेद मरु;
मानो सकलें थीपिं नगु थें
वसुन्धरा हे मुसुडुं न्ह्यू !

तर हा ! निष्ठुर समयं छत्थुं
लुत्तुलया म्हा म्हा धाय्क,
च्वन्य, सन्य मळिगु, विपनाया थुगु,
मरुस्थले बस्वाय्हल दः !

—:o:●:o:—

लेखक लेखिकापिन्त—

भी 'धर्मोदय' पत्रिकाय् छिगु उच्चस्तरीय लेख तथाः लंका, बर्मा, तिब्बत,
चीन, जर्मनी, फ्रान्स, इंगल्याण्ड, इटाली व भारतया विविध भागे थ्यंक थःगु
विचार थ्यंका दिसँ ।

—संपादक

कुम्हाः दाजु

कुमारी प्रकाश प्रधान, तानसेन

कुम्हा दाजुं थौं विशेष बांलाक मकः दयेकेगु कुतः याना च्वन । अकिं वं थःगु न्ह्यपुं चायका उकी गबलें छु मिले याना च्वन, गबलें छु । व मकः दयेकेगुली थुलि मस्त जुया च्वन कि वया मिखां मकः हे सिबे मेगु छुं मस्त्रः । नुगः जक बरोबर गनं वना च्वन । थौं फक मिहनत याना बांलाके, कृतका मोहःया मकः नितका वंक दयेके थव हे वया विचाः निन्हु दये धुंकल प्वाः जायेक नये मखं । थौं ला थव मकः मिया प्वाः जायेक छु मंडु व हे न्याना नये ।

वं ल्हातं मकः दयेका हे च्वन, मस्तिष्कं कल्पना याना हे च्वन । गबलें उकी बुट्टा की, गबलें छु मिले याइ, गबलें वया आकार स्वया च्वनी, गबलें प्रकार । थौं वःगु ध्येबाया ला ऐला त्वने हे मखु, वरु कृतकाया ला न्याये क्लमोया जाकि, क्लमोया मसला चिकं न्याना नये । निन्हु दत ऐला व बजि-भतिचा जक नया, दुगु ध्येबा फुका, अले नये धासां गन काः वने । थव हे ऐलाखं याना थव दशुय् थ्यने धुन जि, अयूनं थव जिं त्वःते मफु । ऐलाया रंग दतले पिमत्याः मंत कि पित्याः । त्वंतले साइगु अले प्वाः मजाइगु । तस्सकं हायकल थव ऐलाखं । आः ला छु त्वने खइ । थुकिं हे याना जिमि कला नं सिना वन । वं गुलि ख्वया ख्वया जित धागु 'ऐला कृता त्वनेगु तोतादिसँ, तोते हे मफुसा भच्चा जक त्वना दिसँ, अपो त्वने मते ।' जिं ला भन हे ध्येबा दत कि ऐला त्वना जुया, अले वयात छु लात उकिं हे दाया । वं नः मनः छु याः छु मयाः जिं छुं हे विचाः मयाना । व अर्थे सिना वन । काय् क्लमह दुमह नं जिगु न्ह्योने च्वने मफया गन वन, गन वन, थव हे ऐलाखं ला जिगु नाश याना च्वन । आः ला त्वनेहे मखु । सत्यनं त्वने मखुत ।

वं मकः दयेकल, अम्हनं वयात चित धुझे मजू । वं वयात थःगु न्ह्यपुं चातले हे बांलाकेगु कुतः याना च्वन । थौं वया प्रेरणा दना च्वन, गबलें मदयेकागु डिजाइनं दयेके । थौं दयेकागु मकलं लुदंक नये धैगु कल्पनाय् लुकुबिना च्वन कुम्हाः दाजु । 'जित उखुनु निसैं हे अपिले च्वंमह सुब्बा बाजें बांलाक मकः छगः दयेकाः हिँ धागु, थव अन हे यंका बी । जिं दयेकूगु मकः खना सुब्बा बाजें छुं मधासां सुब्बानीं बजेनं ला बांला धा हे धाइ । जिं नितका मोह बियां दिसँ, निन्हु दत ज्या सने मफुत अकिं छुं नये नं मखंनि धाये, अले ला जिं धायेगु सिबे नं अपो बीला छू छू । क्वाय् धाःसा सुब्बानी बजेया नुगः साव हे क्यातु । ध्येबा अपो व्यूसा जाकि नं भच्चा बांलागु काये, ला व लायात मभलानं गाक न्याना हथाय् मचासैं विस्तारं खुने, अले त्यंक नये । गुलि दत जिं लुदंक नये मखंगु । ऐला मत्वसे च्वने फुगु मखु । ऐला त्वना त्यंगु ध्येबाया गबलें बामना जाकि गबलें चकंकि जाकि वइगु । सदां सोकं जा नये मालीगु, अले कान्डी साहुनीया थाय् मल्ता क्लगः चि क्लू फवना, वहे नापं नये मालिगु । ऐला मत्वसां क्लक्काः ला बांलाक हे नयेत गाःनि जिगु कमाइ । थव हे ऐलाखं याना गबलें गबलें ज्या नं याये मफइगु । मिहगः ऐला भचा अपो जुल खनी, निहच्छि गन वना छु याना छुं हे मचाः । क्लथाय् पसलं ला गनं मस्यु कक्कु तिना ध्वाना हःगु भचा चाः, बहनी ला तस्सकं नये पित्यात । ख्युंसे च्वने धुंकूगु । गन वनेगु अर्थे वने माल । न्ह्यो ला छु वइ चच्छि न्यार्थे क्लटपटे जुये माल । थौं ला न्ह्याक हे त्वने मं दुसां छु त्वने जिं ऐला । व ऐला मत्वनां छु जुइ व पसले दुहाँ हे वने मखु ।

वया मकः दयेके सिधल । छ्यौं संकु संकु ल्हातं थ्युथ्युं
 स्वया च्वन । वयात चित्त बुझे जुल । वं मती ल्वीकूथे हे
 मकः बने जुल । मकः निभाले पात । मकः मगनी धका थःगु
 किचलं हे मगाकू । वया आशा भन दनावल, कल्पना
 म्हितल । मकः क्को स्वत, अले मुसुक न्हिल, वया अन्तर्हृदय
 गदगद जुल । वया म्हुतुं पिज्वल—‘धात्थे बांलात ।’ व दन
 चां किनाच्वंगु ल्हाः-ल्ही सिल । वसः थाथा यात । चाया लः
 तयेगु थल थथेक क्खे तल । वया म्हुतुइ आः हे ई चुकुचुकु
 वन । तुइक जा थुइगु, ला व जा त्यंका स्वाप्रा स्वाप्रा नयेगु
 लुमन । हानं क्को मकः स्वत, अले निपा ल्हातं तीजकं ल्हना
 बोहले तल, पिहाँ वन ।

व मेथाय् मवसे सुब्बाया छेँ लिना वना च्वन । वया
 श्वालि न्हया तःगु सुवां, चुल्या गुना च्वंगु कमिज टाँख नं
 तिना मतःगु, चिकंया स्वाः मखंगु सँ, जिगरिङ्ग च्वंगु श्वाय्
 स्वाचे नं चां-चि किना च्वंगु । बोहले मकः कुबिया फुति
 साथ वना च्वन । मन्तसेँ गुलि घच्यापुम्ह मन् धका थथेक
 स्वःसां वया मती वयाहे मकः स्वःथे ताइगु । वं मति धाइगु,
 थौंया जिगु मकः चानचून मजू । न्ह्याम्हसिया मिखां नं थव
 हे खइगु । जि थुजागु हे निगः मकः न्हिन्हि दयेके फुसा,
 न्हिन्हि ला व जा नये, स्यंगु सुपौ नं क्को हिले फइ । वा
 क्को वल कि वनाया चित्तासू मडु ।’ वया मने उत्साह वल,
 निर्माणया विचाः वल, व भिम्ह मन् जुल । विचाः यात,
 ‘थौं थव दयेके धुन, कन्हे भन थवया सिवे बांलाक दयेकेगु
 कुतः याये ।’ विचा यायां व सुब्बायागु छेँया छ्वाली थ्यन ।
 सुब्बेनी इयाले च्वं च्वंगु । कुम्हाः दार्जु फुति साथ मकः बँय्
 तया सुब्बेनीयात स्वया धाल—‘उखुनु सुब्बा साहेवं धया
 दीगुलि मकः ज्वना वया ।’ सुब्बेनीनं मकः कायेके छ्वाया
 हल । क्म्ह मन् वया मकः ज्वना वन । वं स्वया च्वन ।
 पलख लिपा हानं सुब्बेनीं नं इयालं स्वया थवया मू गुलि बिये
 माल धका न्यन ! वं धाःसा मकः खूव बांलाक दयेका तल
 धका धाइला धैगु आशां स्वया च्वन । वं धाल—‘नितका मोह
 बिया दिसँ निन्हु दत नये मखंगु ।’ वया खँया छुं वास्ता

मतसेँ सुब्बेनीं नं नितका मोह वांछ्वाया बिल । मेगु नं बीला
 धका वं स्वया च्वन, तर सुब्बेनी इयालं दुहाँ वन । मकः
 बांला धाइ धका च्वंगु मधाः । वया मन ख्यूल । हानं मती
 वन, बांलाना ला छुं हे मधासे धाक ध्येवा संक बिल ।
 स्वतका हे फवने माःगु ला छु, स्वतका दुगुसा जा जि नये
 धुंका व भतिचा नं त्वने दइगु । तुरन्त हानं मती तल, अहँ
 व ला त्वने हे मखत ।

कुम्हाः दार्जु ध्येवा ल्हाते कया म्हितका च्वन । वं
 विचाः यात, मोह माना जाकि, क्मना मदयेकं प्वाः जाइ
 मखु, अकि क्मोया जाकि न्याये माली । लाया भाःला जि
 मस्यु । ला न्याये मनंगु गुलि दये धुंकल । बि, न्हापां क्को
 वना न्यना निं स्वये । न्ह्यागुसां थौं प्वाः ला जाइगु हे जुल ।’
 विचाः यायां वना च्वन । कमिज चीहाकः जुया सुवाया जाइ
 श्वातां श्वातां वया च्वंगु अक्क उकीं हाकुक्क चा किना च्वंगु,
 व दां म्हुचिना कसिक ज्वना पसः पाखे वना हे च्वन । लँय्
 मचात व खना न्हिलीगु । वं धाःसा गनं हे मखः, थःगु
 लँय् व वना हे च्वन ।

व जाकि पसले थ्यन । जाकिया भाः न्यन । मार्सि
 मोडःया बाचकं पाः क्मना, तौलि क्मना । वया व कायला
 थव काये जुल । हानं लिपा ला न्याना थुखेँतं वया ध्येवा स्वया
 गुगु जिल व जाकि कायका धका ‘ववे क्को वना वये अले
 जाकि ज्वना वने’ धका धया थुखे ववे वन । व ला-पसः
 पाखे वना हे च्वंगु बिच्चे ऐला पसः खन । वयात अन क्को
 दुहाँ वनेला धैथे जुल । सु सु दु ज्वी अन । क्को थथेक स्वया
 वनेला धैगु विचारं उखे पाखे क्को स्वत । हानं म्हा थौं ला
 वने हे मखु, थौं ला व जा नयेगु । अन ला छु वने, सःतूसां
 वने मखु । थौं ला व जा मनसेँ छु त्वःते धया ला पसले वन ।
 लाया भाः न्यन । न्यातका धानि धाल । क्कतकाया लां ला
 जिगु प्वाः जाइ मखु । वया विचार स्वत्तु खल । हानं समस्यां
 त्यु वल । थव ला ला कया यंके तर छुकी खुनेगु ? छेँ थल
 क्कगः मडु । ला खुनेगु तसला क्कगः दुगु नं क्कन्हु वं मखेक
 जि हे यंका त्वना वया । चिकं काय् माल । चिकं छुकी तये ?

मसला गन न्यू वने विचाः यायां लिचिल । अनेक विचाः बल । ला पसले मनूत बल । वं ला पसले छको स्वत । अन हूल हूल मनूत । दुहाँ वने मङ्गल । अय् थौं भिं मनू जुया भत्तीया ला त्वःमंका पसःया ला न्या बल धाइ ला व भाइचा । हानं वं थये धाइ ला । वया विचाः जुल । अले व थुखे उखे पसः न्होने जुया हे च्वन । ऐला पसले च्वंमह काकीं छाया थुखे उखे जुया च्वनागु थन वा रे धका सःतल । थयेक लिफः स्वया थौं ला ध्येबा मदु धका धया वया पलाः न्होने ज्याना हे च्वंगु काकीं धाल—न हे मवासैं वने माला व । ध्येबा मदु धायेवं दुहाँ वये नं मज्यू ला धका धया च्वन । कुम्हाः दाजुं मेपिं मनूत नं वना च्वंगु खन । वनां छु जुइ, नये मखुका ! गुलि मात्ते जुल धाइ । थौं सु सु वया च्वन खनी । वया मती वन । अले तीजक तीजकं उखे वन ।

मेपिं मनूत नं ल्हाते सलीचा कया गन गन च्वंगु गफ त्वःता छको छको सलिचा म्हुतुइ तया अले छको म्हुतु ल्हाल्हां खँ ल्हाना च्वन । छंन पिया च्वनागु आः ला छाया लिबाकागु धका छमहसैं ल्हाः ज्वना फेतुकल । व फेतुत । ऐला ज्वना बल । 'थौं ला जिके ध्येबा मदु । जिं त्वने मखु ।'

तूचिकं

जीव-जन्तुं जक मखु स्वांमा-सिमां नं थाय् वाय्या प्रभाव स्वीकार याना च्वंगु दु । उकिं छिं नं राष्ट्रीय विचार तयाः थःगु नेपाले हे सःगु तूया हिट्टौं डाय़ा श्रीराम मिलसया शुद्ध चिकं व्यवहार यानाः थःगु स्वास्थ्य थकया दिसँ । थौं कन्हे चिकं बुसा जक मखुत, नसा नं ज्वी धुंकल ।

आशारत बाबुरत असंभल्लु लिंक
(असनटोल) कान्तिपुर

धका मेपिसं त्वना च्वंगु पाखे छको स्वया कुम्हाः दाजुं धाल । अथेसां भतिचा जक त्वँ धका सलिचा ल्हाते तया बिल । पासापिं दुगु । वं इमि ख्वाः स्वत । हानं म्हुतुं मयः धायेक धायेक ल्हातं सली वयात ज्वंकल । मेपिसं वया पाखे स्वत । वं ल्हाते तया ब्यूगु सली वांछ्वये मफुत । व अनं पिहाँ वये नं मफुत । अले लिपा वै तये नं मफुत । म्हुतुसी थीकल । पासापिं नापं वं नं त्वना हे बिल । हानं भतिचा, हानं भतिचा याना वयात ला छतकाया ऐला त्वँ हे त्वंकल । छतका मोह जुल बिया दिसँ धाः बले ला व भसङ्ग वन । छतका हुत वांछ्वया बिल । बाकि छतका ज्वना दने ल्यन मती वन, छतकाया छु कया नय? जाकि जक न्याना यंका गय् नयेगु ? मयल थौं क्नु थन हे नये बरू खँ व बजि भचा ऐला नापं नया वने । बरु कन्हे हानं बांलाक दयेका, कन्हे नं नितका मोह कमाये याये अले नये । मती ततं वै चाकः मकः स्वया धाल—'खँ दु ला ?' काकीं थुखे उखे लिमलाका जुया धाल—'दइ ।' 'अथेसा खँ क्नुगः व बजि भतिचा बिया दिसँ रे' धया थौं थव हे नया वने धका खँ-बजि व ऐला फ्वना त्वन । न्हापानं उलि मङ्गि त्वने धुंकुगु, आः हानं त्वं बले लाः व अन च्वना नया च्वंगु हे मचाल । भन जोशं ति मेगु मचा.....हिं फक त्वना हे त्वःते धाधां त्वन । खँ-बजि ऐला टन्न जुइक नया त्वना जुरूक दना वयेत सन । धेधे चू । काकीं धाल—'भति होशं भासँ ।' कुम्हाः दाजुं छुं लिसः मब्यू । व सुलि पसलं पिहाँ बल । निपलाः प्यपलाः ति छु क्ति धेधे चुला गोतुले ल्यन । सुब्बा साहेबया काय लेँ वया च्वंगु—खनेवं हे 'मुत्याः' धाल । अले कुम्हाः दाजुया ऐला पिहाँ बल, 'सु मुत्याः?...जि...मुत्याः ला...? अपायसकं... बांलाःगु ...मकः...कया...स्वतका...दां...हे मब्यू...स्वतका ...दां हे मब्यू ।' व हाहां वया च्वन । सुब्बा साहेबया छँ क्वं क्वं । सुब्बा व सुब्बानिं नं श्यालं कस्वत—कुम्हाः दाजुं बोबिया च्वंगु, धेधे चुइका वना च्वंगु ।

—:❀:०:❀:—

श्री वर्णवज्र वज्राचार्य

निपु कविता—

फय्

—:X:X:—

वै च्वन चां-न्हि त्यानु मचासें
जीवनया अधिकार ज्वना
रूप आकार मक्यं स्वीत छं
च्वन खः केवल छुमां क्यना ॥

कल्पित तृष्णां सासः लहाका
चेतन शक्ति माःगु बिया
भवया दबुली प्याखं ल्हीका
तैतल प्राणी न्ह्यो चीका ॥

दुघाः

—:X:X:—

क्ववा लः थें वै च्वन नेत्रं
आत्मा दुःखं कागु ख्वबि
हरे! मुनां नं मूल्य मव्यू छुं
सुक त्वना बिल भं धरति ॥

ख्वाउँ जः ज्वना फय्त मुना वल
खः हृदये गुलि शान्ति तुना
किन्तु व इच्छा अपूर्ण भापा
याय्मफु भ्या हे शीतल घा ॥



संघ

संघ धाय्वले शब्दया अर्थकथं समूह, पुचः, वा समाज संस्था न्यागु हे जूसां म्नी बौद्धतय् न्याने ळगू हे जक भावना दंवइ—व खः 'त्रिरत्न' मध्ये ळगः रत्न—'संघ रत्न', गुगु 'बुद्ध रत्न' द्वारा उपदेशित 'धर्म रत्न' यात पूर्ण रूपं धारण याइपिं श्रावक—बुद्धशिष्य-पिनिगु समूह । गुगु बुद्धया समये प्यखलः जुया च्वंगु दु— भिक्षु संघ, भिक्षुणी संघ, उपासक संघ व उपासिका संघ । आः वर्तमान समये अर्थात् बुद्धया निर्वाणं ५०० दँ लिपानिसै थौं तक भिक्षुणी संघ मन्त, भिक्षु संघ, उपासकोपासिका संघ जक त्यना च्वन ।

आः व संघ गज्यागु समूहयात धाइ, व खँ भगवान्या म्हुतुं हे ळको म्नीसं न्यने—

“धर्माचरणे च्वंपिं न्हित्थं, धर्मे श्रद्धा भक्ति दुपिं, निर्वाणे तक नं थ्यंकेगु तःप्यंगु पथे जक ज्वीपिं, पुण्य पीगु लोकया वुँ जोपिं, प्यंगू मार्ग फले थ्यंपिं, सःताः ल्हाः जोजलपाः नाना दानं पाहां याय्लोपिं”
(सु० सौ०)

उकिं हे ज्वी महायानया त्रिरत्न वन्दनाय् थ्व हे शील-संपन्नपिं अष्ट पुद्गलपिं लुमंकाः 'संघं च शील सम्पन्नं' धका दुध्याका तःगु व पञ्चबुद्धपिन्त बुद्ध धका भाःपाः बुद्ध-पुत्र पद्मपाणिया नायकत्वे मैत्रेय आदि च्याम्ह बोधिसत्वपिन्त संघ धका माने याना च्वंगु । अथ्य हे हानं पद्मपाणि बोधिसत्वयात भरिया थै यानाः मेपिं अंगीत,

वकुल आदि फिखुम्ह स्थविर भिक्षुपिन्त षोडश बोधिसत्व धका व सहस्रभुज लोकेश्वर आदि १०८ म्ह लोकेश्वरपिन्त नं संघया म्कोले ध्याका तःगु दु ।

थुगु प्रकारं भगवान्या श्रावक संघ अष्ट पुद्गल महासंघ व पद्मपाणि आदि सलंसः बोधिसत्वपिं जूवनि ।

न्यागु थजु 'बुद्ध' भगवानं कना विज्यागु 'धर्म' यात पूर्णतः पालना याइपिन्त हे बौद्ध भाषा 'संघ' धाइगु जुया च्वन । व हे संघत्वे प्राप्त ज्वीगु बौद्ध धर्मया लक्ष्य खः । व लक्ष्य प्राप्तिया मार्ग वा 'यान' बुद्धया निर्वाण लिपा अनेक दया वल । यानया दुने नं अनेक 'निकाय' अनेक 'वाद' नं दयावल । तर व फुक यानयात अःपुक म्हसीकेत थौकन्हे निगू हे जक यानया नां प्रचलित जुया च्वन 'हीनयान' व 'महायान' ।

हीनयान वा स्थविरवादया लक्ष्य शील, समाधि प्रज्ञा युक्तुगु आर्य अष्टाङ्ग मार्ग द्वारा श्रोतापन्न, सकृदागामी, अनागामी, अर्हत्त ज्वीगु । महायानया लक्ष्य दशपार-मितां पुरे यानाः चतुरब्रह्म विहार धरलपाः बोधिसत्व जुयाः शून्यता ज्ञान द्वारा लिपा बुद्ध हे ज्वीगु । थथे जुयाः हे ज्वी महायानीतसै थेरवादयात 'श्रावक यान' अर्थात् श्रावक ज्वीगु लँ धका व थःपिन्त कालान्तरे सां बुद्ध ज्वीपिं धका 'बुद्ध यानी' वा 'महायानी' धका धाइगु ।

न्यागुसां गथे अनेक नद-नदी मुनाः समुद्र ज्वीव थःथःगु नां तोताः समुद्र हे जुया वनि, लःया विविध सवाः तनाः

फुर्क लः चि सवाः वया वनि अथे हे थ्व बौद्ध संघे दुहाँ वय्व जाति, गोत्र, वर्ण, धयागु छु हे मःसे 'बौद्ध श्रावक' जुया वनि । न उकी तःमि-चीमि दइ; न थजात-कजात । खः छु थकालि ककालि दःसा न्हापा लाक भिक्षु ल्हम थकालि, वयात लिपा भिक्षु लूपिसं भागियाय् माः । हानं थुलि जक नं मखु भिक्षु संघे दुहाँ वनेव अष्टपरिस्कार धका पात्र, चीवर, खोचा, मुलुमुका, थासाकापः व जनी तोताः मेगु फुक्क वस्तु—खाता, लासा फांगा आदि सकनां—सांघिक (सामाजिक) ज्वनि । उकी व्यक्तिगत इक दइ मखु । उकिं उवी भगवानं थः चांजु गौतमी महारानी तयंगा क्कपु बी हःबले 'कारण संघे दुन्य हे लाः जि, संघ पूजने लाइ जि नं' धका थःतया सिबे संघयात विशेषता बिया तःगु ।

थज्यागु भिक्षुसंघ धार्मिक पक्षपातं यानाः बुद्धया जन्म-भूमि नेपाले शून्य जुया वन, भिक्षु धयापिं बाखने वइपिं पौमाले खनिपिं धया थै जुया वन । अथयनं उगु वखतया धर्मप्राण म्ही आजजुपिसं व भिक्षु संघयात लुमंकेया निति ४ न्हुयात जक जूसां वरे छुना च्वन तिनि, व चीवर (काषाय) वस्त्र लुमंकेया निति प्यलांगू बालागु सां 'कम्माःगां' न्यया हे च्वन तिनि । थायपा बा आजजुपिं धका स्थविरतायात नं लुमंकाः अमिगु मान तथा हे च्वन तिनि । अथे हे बाहा-बहिली अनेक प्रकारया गुथि आदि दय्काः बाहा-बहि, सफू, मूर्ति, थलबल आदियात सांघिक (सामाजिक) यानाः संरक्षण याना हे वया च्वंगु दनि । थुलि जक नं मखु विचाःगुथि, सनांगुथि, सीगुथि, सफू गुथि, बहि गुथि, बुसाथं गुथि, तिसा विचाः गुथि व फुकीगुथि आदि द्वारा समाज संचालन यानाः उपासकपिन्त नं सामा-

जिकतां चिना वया च्वंगु दनि । हानं खँ ल्हा बल्हाय् नापं 'प्यम्ह पंच' धका व प्यम्हं अप्पो दुगु समूहयात 'महासंघ' धयागु भावं नं इज्जन व श्रद्धा तथाः माने याना च्वंगु दनि ।

थुगु प्रकारं नेपालया बौद्धतसे थःपिनिगु संस्कृती दुथ्याकाः व संघ-परम्परा तथा वया च्वना नं मेमेगु धर्मावलम्बीतसे कल्यला तःगुलि व अपिं नापया आपाः सम्पर्क यानाः थ्व संघे अनेक प्रकारया कुरीति, कुप्रथा दुहाँ वयाः शील व आचार पाखे मिखा व्वय् मफया च्वन । आः व समय मखुन, पुलांगु बुद्ध धर्म व नेपाल भाषा विरोधी सामन्ती सरकार मदय धुंकल, म्हीगु थःगु प्रजातन्त्र सरकार-याके उचित माँग पेश याय् फत । उकिं म्ही (१) बौद्धत सकलै बराबर मुनाः (२) छु याय् माल, गुगु याय् माल नियम दय्काः (३) व नियमयात गय् यानाः पालन याय्गु व कुनः याय् माल । अथे हे (४) पुलां पुलांगु बाहा बहि, देगः चीभाः, मूर्ति पौभाः आदिया संरक्षण यानाः (५) हने बहपित हना बना तथाः (६) मिसातयत मान मर्यादा तय्गु व (७) विदेशं वइपिं विद्वान् पाहाँपिन्त स्वागत सत्कार याय्गु आदि सय्के थ्वीके माल । मसः मथूपिन्त स्यने कने माल । हानं थुकी छु प्रकारया सरकारी ग्वाहालि माःगु दः वन धाःसा संगठित रूपं सः तःसः यानाः माःगु माँग पेश याय् माल । अले म्हीत, म्ही बौद्धतयत सुनानं कत्यले फइ मखु, म्हीगु यश सुखया मं वृद्धि जुया वइ, म्हीगु 'संघ' धाथेगु 'धर्मरत्न' धारण याय् फुपिं बा याना च्वपिं 'संघरत्न' धाय ल्वइ, नाप नापं वर्तमान जगतं 'समाजवाद'या आज्जु तापाः आज्जु ला बौद्ध संघ धका जुया च्वन धका धाय् माः वइ । नमः संघाय् !

